

Cirkulärnr: 1998:157
Diariernr: 1998/2396
Handläggare: Ingrid Söderström
Andreas Hagnell
Sektion/Enhet: Sektionen för Socialtjänst
Finanssektionen
Datum: 1998-09-29
Mottagare: Handikappomsorg
Individ-och familjeomsorg
Äldreomsorg
Personalfrågor
Rubrik: RFV:s allmänna råd om LASS mm

Sektionen för Socialtjänst
Ingrid Söderström
Finanssektionen
Andreas Hagnell

1998-09-29

Handikappomsorg
Individ- och familjeomsorg
Äldreomsorg
Personalfrågor

RFV:s allmänna råd om LASS mm

Riksförsäkringsverket (RFV) har i augusti skickat ut nya allmänna råd (1998:6) till försäkringskassorna. Med anledning av detta vill Svenska Kommunförbundet göra vissa förtydliganden kring de avsnitt som berör kommunerna. RFV har i september informerat kassorna om ersättning vid beslut med retroaktiv verkan. Slutligen har RFV ett regeringsuppdrag att se över assistansersättningen.

Timersättningen och kommunens avgift

RFV skriver (s 44) "Inom ramen för det fastställda beloppet får den assistansberättigade själv avgöra hur stor del av beloppet som ska användas till lön och andra anställningskostnader och hur mycket som ska användas till administration och andra kringkostnader." RFV tillägger samtidigt att "Enligt 18 § LSS får dock en kommun ta ut avgift för personlig assistans inom ramen för beslutet om assistansersättning." RFV har också tidigare noterat kommunens "rätt att ta ut avgifter motsvarande assistansersättningen" (s 28).

Svenska Kommunförbundets tolkning av detta är, att i de fall den enskilde vill att kommunen skall vara assistansanordnare så är det kommunen som avgör löns storlek, liksom för all kommunalt anställd personal. Även de administrativa kostnader som arbetsgivaransvaret medför avgörs av kommunen, som därmed bestämmer hur ersättningen skall fördelas mellan olika poster inom ramen för assistansersättningen (se även cirkulär 1997:98 och 1997:140).

Anser den assistansberättigade att kommunens lönesättning är fel eller att kommunen har för höga administrativa kostnader har den assistansberätti-

gade möjlighet att bli egen arbetsgivare eller anlita ett kooperativ eller liknande.

Kommunförbundets tolkning i denna fråga överensstämmer med den bedömning som gjorts av Justitieombudsmannen (Beslut 1996-04-23, dnr 1792-1995) avseende ett klagomål mot en kommunfelsförvaltnings handläggning av anställning av personlig assistent. En person, LH, hade begärt att kommunen skulle överta arbetsgivaransvaret för hans hustru. Kommundelen och LH var oense om lönesättningen av assistenten. Av JO:s uttalande framgår:

”När kommunen är arbetsgivare för en personlig assistent, är anställningsavtalet endast ett avtal mellan kommunen och assistenten. Vilken lönepolitik en kommun bör tillämpa i ett sådant avtalsförhållande är en fråga som inte ägnar sig för JO:s bedömning. Den berörde vårdtagaren ska naturligtvis ha ett stort inflytande vad gäller valet av personlig assistent och hjälpens utformning. Om vårdtagaren anser att kommunens lönesättning skulle försvåra rekryteringen av en lämplig assistent, kan vårdtagaren själv via kooperativ eller annat fristående organ anställa egna assistenter och därvid bestämma ersättnings storlek”.

LH hade även påtalat att han inte fick ett formellt beslut av kommunen för att kunna överklaga till länsrätten. JO:s bedömning av detta klagomål blev:

”I 27 § LSS nämns inte beslut om kommuns vägran att anställa en viss person som assistent bland de beslut som kan överklagas medelst anförande av förvaltningsbesvär”.

Liksom försäkringskassorna betalar ut en schabloniserad timersättning för att förenkla sin administration är det rimligt att också kommunerna schabloniserar sin avgift till den enskilde, inom ramen för självkostnadsprincipen. Kommunens avgift kan därmed normalt komma att motsvara den timersättning som den enskilde får från försäkringskassan. Detta gäller även vid förhöjd timersättning.

Behov av särskilda insatser – förhöjt timbelopp

RFV ger ett antal exempel på vad som kan utgöra särskilda skäl för att en ersättningsberättigad ska få förhöjd timersättning utöver schablonbeloppet (s 24). T.ex. bör assistans som lämnas under OB-tid anses utgöra särskilda skäl i de fall större delen av de arbetade timmarna är förlagd till OB-tid.

Andra exempel är när det erfordras en särskilt kvalificerad assistent, speciell kompetens hos assistenten, ~~och~~ **samt** särskild utbildning eller **särskild** arbetsledning. Vid prövning av förhöjd timersättning rekommenderar RFV att försäkringskassan i nästa steg och i rimlig omfattning bör begära in uppgifter som visar alla beräknade kostnader för den sökande, dvs. kostnader från den första kronan.

Slutavräkning och återbetalning

I och med kommunernas finansieringsansvar för de första 20 timmarna assistansersättning, har kommunerna också rätt att få återbetalning från försäkringskassan om det vid slutavräkningen visar sig att kommunen betalat för stor ersättning. Kommunen har därför enligt LASS rätt att ta del av slutavräkningen.

Det är inte givet att försäkringskassan automatiskt beräknar och skickar återbetalningen till kommunen. RFV rekommenderar dock "att försäkringskassan om behov härav anses föreligga, inom ramen för sitt samarbete med kommunen tar initiativ till att utveckla rutiner för informationsutbyte i frågorna om kommunens kostnadsansvar" (s 54).

Slutavräkning görs för en period på högst sex månader och det genomsnittliga timantalet under perioden ska understiga 20 timmar per vecka för att kommunen ska få återbetalning. Om rätten upphör görs slutavräkningen för de månader i perioden då assistansersättning betalats ut.

Vid växelvård ska kommunen endast betala assistansersättning för 20 timmar för de veckor som assistansersättning utbetalas, dvs. inte för tiden på institution om denna inte berättigar till assistansersättning.

Eftersom försäkringskassan inte gör någon slutavräkning vid byte av assistansanordnare så måste kommunen vara särskilt uppmärksam när brukaren byter assistansanordnare. När en person byter från en annan assistansanordnare till kommunen bör kommunen undersöka med den enskilde vilken ersättning som redan betalats ut samt hur många timmar som utförts. Kommunen kan även kontakta försäkringskassan angående den maskinella slutavräkningen och utförda assistanstimmar. Kommunen kan då med beaktande av den enskildes behov och redan utförda timmar, försöka hålla sig inom ramen för det totala antalet timmar som beviljats under avräkningsperioden. Kommunen bör även diskutera med brukaren om det finns återkrav från försäkringskassan och hur detta i så fall ska regleras mellan kommunen och den enskilde.

När den enskilde byter från kommunen till annan anordnare måste kommunen vända sig till den nye anordnaren för att få ersättning för eventuella timmar som kommunen tillhandahållit och ej fått ersättning för.

Sjuklön mm.

I de fall den enskilde själv är arbetsgivare ersätter försäkringskassan kostnader för uppsägningstid och sjuklön (s. 46). Kommunen har i övriga fall ansvaret att stå för merkostnaden för tillfälligt utökat behov och för assistentens sjukdom, dvs sjuklönen. (Se cirkulär 1997:98 och 1997:164.)

Rutiner för redovisning

Enligt RFV förekommer det att kommuner uppmanar den enskilde att skriva på den månatliga tidsredovisningen in blanco. Vi vill därför uppmärksamma det som framgår av RFV:s föreskrifter. Den som beviljats assistansersättning

skall varje månad redovisa antalet utförda assistanstimmar på ett särskilt formulär (tidsredovisning). Denna redovisning ska sedan sammanställas i den räkning som lämnas till försäkringskassan. Den ersättningsberättigade ska underteckna räkningen på heder och samvete.

Utbetalning av assistansersättning vid beslut med retroaktiv verkan

Riksförsäkringsverket har i RFV informerar (Meddelande Im 1998:086, 1998-09-14) förtydligat kassornas handläggning i de fall kassan eller en domstol beviljat assistansersättning med lång retroaktivitet. Eftersom kommunen varken kan besluta om anställning eller om utökad tjänstgöringstid med retroaktiv verkan anser RFV bl. a. följande:

”Om kommunen inte gör framställan om ersättning enligt 11 § LASS, anser RFV att försäkringskassan i detta skede av handläggningen endast kan fråga kommunen om den har något ersättningsanspråk. Detta gäller om det inte framgått inom ramen för det hörande av kommunen som ska ske enligt 14 § LASS.

Föreligger ingen framställan från kommunen måste försäkringskassan ta ställning till om den retroaktiva utbetalningen ska göras till den ersättningsberättigade (eller annan på begäran av den ersättningsberättigade eller dennes ställföreträdare)...”.

Kommunförbundets tolkning, vilken överensstämmer med RFV:s, är att kKassan ska således inte ska hänvisa brukaren till kommunen för att få ut sina pengar retroaktivt. Den retroaktiva ersättningen är en sak mellan kassan och brukaren.

Av RFV:s information framgår även vissa begränsningar i kassans möjligheter att betala ut retroaktiv ersättning för assistans vid hushållsgemenskap.

RFV ser över assistansersättningen

Riksförsäkringsverket har 1998-06-25 fått regeringens uppdrag att göra en översyn av ersättningen för personlig assistans. Uppdraget är föranlett av att vissa assistansanordnare, i första hand brukarkooperativ, framfört att den fastställda schablonersättningen inte täcker alla kostnader för assistansen. Enligt direktiven ska RFV

- kartlägga och redovisa om det finns nödvändiga kostnader för assistansen som inte täcks inom ramen för schablonen och föreslå om dess i så fall kan lämnas vid sidan av timschablonen
- föreslå vilken redovisning som ska krävas av den assistansberättigade respektive assistansanordnare. En strävan skall vara att minimera administrationen utan att förlora kontrollen över hur medlen används.

Uppdraget, som skall genomföras i kontakt med bl.a. Svenska Kommunförbundet, skall redovisas senast den 1 februari 1999.

Har ni synpunkter eller frågor avseende RFV:s uppdrag eller timersättningen hör gärna av er till Andreas Hagnell (tel 08-772 42 50). Frågor i övrigt besvaras även av Håkan Brodin (tel 08-772 47 41) samt Ingrid Söderström (tel 08-772 43 42). Samtliga kontaktpersoner kan även nås på våra e-post adresser: **fornamn.efternamn@svekom.se**.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Sektionen för Socialtjänst

Anita Sundin

Ingrid Söderström